

①

Gemeente Haren.
Provincie Groningen.
Jaar 1861.

Verlag van den toestand
der gemeente Haren, door
Burgemeester en Wethouders
aan den Raad gedaan, overeenkomstig
Art. 102 der Wet van den 29 Junij,
1851. / Staatblad N. 85.

Hoofdstuk I.
Bevolking.

Loop der bevolking.
getuende het jaar 1861.

Op den 1sten Januarij 1861 bedroeg	Mannel.	Vrouw.	Totaal.
de wettig gedomicileerde bevolking	1549	1585	3134
gedurende het jaar 1861 zijn geboren	40	45	= 85
en hebben zich met woon in de gemeente gevestigd	41	48	= 89

Insgewez =
 Er zijn binnen de gemeente overleden
 29 personen van het mannelijk geslacht.
 en 30 personen van het vrouwelijk geslacht.
 Die over het getal sterften der
 wettige bevolking ^{mannel. vrouw. Totaal.} 29 - 30 = 59
 en hebben de gemeente
 met woon verlaten 28 - 25 = 53 = 57 - 55 = 112

afgetrokken
 Bedragende alzo de wettig gedomicileerde
 bevolking op 31 December 1861. . . . . 1593 - 1623

In het jaar 1861 zijn doorden Ambte-
 naar van den Burgerlijken Stand
 ingeschreven in het Register van
 overledenen & levenloos aange-
 gevene kinderen. (doodgeborenen.) 3196

mannelijk. vrouwelijk. Totaal.
 8 - " = 8.

(2)

Op den 30 December 1861
 waren in de gemeente Ammerig
 personen, die niet tot de wettige
 bevolking der gemeente behoorden,
 en op 31 December 1861 afwezig
 personen, die tot de wettige
 bevolking behoorden.

Verscheid " " "

De wettige bevolking op den
 31 December 1861
 Waarbij gevraagd het verscheid des
 aantal en afwezig personen...
 geeft het bevoegde der feitelijke
 bevolking op den 31 December 1861...

Het juiste aantal der bevolking der
 gemeente kan nog niet worden opgemaakt
 omdat de nieuwe aan te leggen bevolkingregister
 nog niet geheel zijn afgewerkt.

Er zijn in 1861 geen personen uit de gemeente
 vertrokken, om zich in de overtuente Koloniën
 te vestigen.

Bevolking register. Het in den jaer 1850 aangelegde Bevolking-
 register is nu voltooid. In de maanden April en Mei
 van den Burgerlijken Stand voorloopig bijge-
 houden, tot dat het nieuwe register is
 zijn afgewerkt.

Hoofdstuk II.

Verkiezingen en gemeente bestuur.

Aantal kiezers. In den jaer 1861 waren in de gemeente
 86 kiezers voor leden der tweede Kamer der Staten-
 Generaal en der Provinciale Staten en 133
 kiezers voor leden van den Gemeenteraad.

Staten
Verordenen

3

Gemeente bestuur

In het personeel van den Raad zijn geene veranderingen
voorgevallen. De leden Jacobus Johannes Aricius Quintus,
Leven Methouder, en de Meester der Raad, die volgens den Meester
mieden aftraden zijn als zoodanig herbenoemd.

De Raad bestaat uit zeven leden, met name:

- Geert Bolhuis;
- Jan Boel;
- Leven Methouder;
- Jacobus Johannes Aricius Quintus;
- Hendrik Hendrik van Herman;
- Lodewijk Theodorus Jongsma;
- Roelf Boel.

Het College van Burgemeester en Methouder
bestaat uit drie leden, met name:

- Lodewijk Theodorus Jongsma - Voorzitter.
- Jacobus Johannes Aricius Quintus } Methouder S.
- Geert Bolhuis }

Tot de gemeente lijke Ambtenaren behooren voorts:

1. De Schepenis der Gemeente, waartoe de Burgemeester is benoemd;
2. De Ambtenaren van den Burgerlyken Stand:

Lodewijk Theodorus Jongsma
Jacobus Johannes Aricius Quintus
Geert Bolhuis.

3. De Ontvanger der Gemeente Roelf Boel.

4. De Wethouder der Gemeente.
5. De Meester der Gemeente bestuur.
6. De Ambtenaar voor de beteckening van stukken
betreffende vervolging, ter inre der inre van plaats
lijke belastingen, welke drie laatste betekeningen
worden bekleed door Hermannus de Groot.
7. De opper brandmeester Lambertus van Oosten.

Staatslyke
Verordeningen.

De staatslyke Verordeningen
zijn in de maand van Januarij 1833
in de Raad voorgelezen.

gemeente
Historien

kring-
blijfsam
blijge-
der Lee

meente
der Staten
in 1833
raad.

Hoofdstuk III.

Gemeente archief. Onderwerpen betriskelij het beheer der gemeente. Het gemeente archief bevindt zich in goeden staat, en wordt zorgvuldig bewaard.

Begraafplaatsen. De beide begraafplaatsen in de gemeente te Staren en te Noordlaan zijn kerkelyke eigendommen en worden door de kerkelyke administratie bekeerd.

Hoofdstuk IV. Geldmiddelen.

Gewone Ontvangsten. Op de begroeting van 1861 zijn uitgebrakt ten:
a. Directe belastingen:

de opcenten op de belasting der gebouwen en ongebouwde eigendommen en op het personeel, beliepen tevens tot van 1929.54 1/2
de Moederlyke omslag " "

b. Belastingen op voorwerpen van verbruik, waarop reeds belasting geheven wordt. de lillets op den wijn en de sterke dranken wordt gezamenlijk op 2700...

c. Belasting op voorwerpen, waarop geene tijdsbelasting wordt geheven. de belasting op de honden 125...

d. Lege gelden 10...
e. Scherff gelden 1000...

Buitengewone Ontvangsten. De buitengewone ontvangsten waren:
a. over slijp der rekeningen van 1860 1450.96 1/2

b. Restitutie van schuld gelden door de diaconie betaald voor bekeerde kinderen door de gemeente voor geschenken " "

Behrengende altes de gewone - en buitengewone ontvangsten 7275.54.

De zuivere ontvangsten der verschillende middelen is nog niet op te geven omdat de inning nog niet is afgelopen.

Gewone

Buitengewone
Ontvangsten

Gemeente gebouwen

Gemeente gewone
Ontvangsten

Gemeente buitengewone
Ontvangsten

5

Gewone uitgaven. De gewone uitgaven op de Begroeting van 1861 uitgetrokken zijn.

a. Kosten van het gemeente de huur of	
kosten voor het huishoudelyk plaatselijke	
Postuur en publieke veiligheid 22...	1440.29 1/2
b. Kosten van publieke werken, waaronder	
ook de brand blusmiddelen	245.00
c. Belastingen en ongelden	" "
d. Kosten van het openbaar onderwijs	2258.50
e. Kosten voor onderhoud van bevestigingen	
en voor verzorgingskosten van	
personen in de kolonien der Staatshappij	
van Melddigheid	
en pensioenen	2550.00
f. Onvoorziene uitgaven	471.74 1/2

De buitengewone uitgaven in 1861 belopen

Totaal der gewone uitgaven	7265.54
----------------------------	---------

Hoofdstuk V. Gemeente eigendommen, werken en inrichtingen.

De gebouwen welke der gemeente in eigendom behooren zijn de Scholen, Staren, Wonen, Sluizen, Helgeman en den Stormschutbuit tusschen het onduidelijk der School te Noordland de gemeente is overgegaan.

In 1861 geen belangrijke veranderingen aan deze gebouwen bewerkstelligd.

De Gemeente bezit geen gronden, Straten of pleinen in eigendom.

De wegen en veldpaden binnen deze gemeente zijn over geheel in goeden staat en worden goed onderhouden. Het onderhoud geschiedt door parapluchtigen.

omvante
in
and.
ante
lyke
lyke
e. kas
'989.54 1/2
"
2700.
125.
10.
100.
50.96 1/2
"
75.54.

6

en wordt met belangstelling verricht, over een komstig de voor-schrijven van het in deze gemeente zijgende politie reglement.

Het plan tot bevestiging van den Koudweg van Noordlaan door Ommen naar Tabeu heeft trage voortgang. Het kon worden ingezetenen van Noordlaan en Ommen wel-stadigen invloed zijn, indien dit plan mocht worden doorwetenlijkt.

De politie op de wegen waakt met nauw-gesetheid en onderwindt medewerking en ondersteuning bij de ingezetenen, door de overtuiging bij on-herwindings van de heilzame gevolgen aangevoeld te zijnbare wegen verbonden.

Verbetering van de openbare rij-wegen en voetpaden.

De openbare rijwegen en voetpaden zijn gedurende het jaar 1861 goed onderhouden.

Maarten en Kanalen. Er zijn in deze gemeente twee Maarten of Kanalen:

- a. De Maart van Noordlaan tot in het veld van de meent;
- b. De Maart van de Middelhors tot in het Wenschoterdiep.

Beide Maarten worden door de eigenaars in goeden staat onderhouden.

Hoofdstuk VI. Medische politie?

Gezondheids toestand der menschen.

De gezondheidstoestand der Ingezetenen was in het afgeleopen jaar zeer naar verwensich. Er werden geen per Sonen door buiten gewone ziektes aangetast. De Sterften waren niet bovenmate.

Door den Cones - Heel en Vredmac het J. Westingh alhier zijn in het jaar 1861 gevacineerd 91 per Sonen.

Gezondheids toe-stand Milt de.

De gezondheidstoestand van het vee liet niets te wenzen over.

State

Schub

Stokolyte
Aankomende

7

Hoofdstuk VII. Nationale Militie en Schutterij

Nationale Militie Het getal over de lering der Nationale Militie ingeschreven naar de lering van 1861 beliep 21 man.

Het gewone contingent voor de gemeente beliep	9 man.
Spitengewone contingent	geen
Vrijwilligers	" "
Londer lering	" "
Lebelingen	8
Nummers verwijsfel	1
Staatverwangers	" "
<u>Samen . . . . .</u>	

Schutterij

De Schutterij der gemeente, uitmakende de 3 halve Compagnie van het 1ste Bataillon 1ste Reserve Schutterij in de Provincie Groningen bestaat uit 1ste Actieve Schutters 28 man Reserve idem . . . . . 30 "

Overhalen derzelver geheel Sterkte	70 man.
de Sterkte van Iden 1 ^{ste} ban is:	
Officieren	1 man
Onderofficieren	4 "
Korpsdrants	2 "
ambvoers	4 "
Actieve Schutters	32 "
Reserve Schutters	25 "
<u>Samen 71 man.</u>	

Hoofdstuk VIII. Kerkelijke Zaken

Verkegelijke gemeenten
1ste
Aanbeveende heren

Er zijn in de gemeente twee kerkelijke gemeenten, die tot de Nederduitsche Hervormden bij hooren. De eerste te Haren, de andere te Voordaken, die ieder kunnen eigen predikant te hebben.

igt, het
ment,
edweg
katen
or de
enwel-
mooft
naam-
king
de os
an de
inbare
en zijn
canalen,
dermeed,
shoterdijs,
enaard
p
egte lomen
ienabch.
oware
wam u
50
af. de lering
Suren
vee

8

Schulw dese bestant de te Starren
ene christelike afgescheiden. gemeente
met eenen eigenen Predikant.

Overloopen heuten Geene giften en legaten zijn in 1861 voor
godsdienstige doeleinden aan de kerckelike
gemeenten geschonken.

Hoofdstuk IX.

Onderwijs, Kunst en Wetenschappen.

Scholen voor
laag. onderwijs.
Onderwijzers.

De bestant in de gemeente vijf openbare scholen,
zijnde de school te Slovenbeekdijk met 1 januarij
1861 opengevoert. Deze bestaan te:

- Starren, Hoofdoorwijzer L. van Vortem.
Bezittende den 2^{en} rang.
- Hulpdoorwijzer W. Kampenaga
Bezittende den 2^{en} rang.
- idem A. Blomenda
Bezittende den 3^{en} rang.
- Voordlaren Hoofdoorwijzer E. Korb
Bezittende den 2^{en} rang.
- Holpman Idem G. A. Heisman
Bezittende den 2^{en} rang.
- Hulpdoorwijzer H. A. Heisman de Vries.
Bezittende den 3^{en} rang.
- Glimmen Hoofdoorwijzer W. van Nijma
Bezittende den 3^{en} rang.
- Cunen Idem A. Kriepen
Bezittende den 3^{en} rang.

Den 15 januarij werden onderwezen op de School

te Starren	Jongens	Meisjes	Den 15 juli jong	Meisjes
" Voordlaren	40	36	85	75
" Holpman	20	12	50	61
" Glimmen	20	21	18	33
" Cunen	30	20	27	24
	238	194	210	226.

De meeste leerlingen wordt het school-
geld door de ouders betaald,
Kinderen van bedaalde en minvermogenende

Scholen
bijzonder

Scholen
gelyk

Staat
ligt op het

Bestand
Armen

Gelyk
in stellen

andere ontwerpen het onderwijs kosteloos.
De nieuwe wet op het lager onderwijs
is met 1 Januarij 1861 in werking getreden.

Scholen van Armen. Onder deze kunnen genoemd worden een
kinderonderwijs. een school te Starren, en een twee- en
meisjes school te Starren en Noordlaren, de
laatste opgericht door de Vereeniging
tot de Nut van 't Algemeen.

Schoolonderwijzer. De Schoolonderwijzer in deze gemeente
geen bezoldiging. Zijn allen leden van het School-Overzigt en
geen bezoldiging. West-Gooregh.

Staatelijke toe-
licht op het onderwijs. Het onderwijs bestaat uit Burgemeester en Wethouder.
Commissee van plaatselijke toezicht op
Hoofdstuk X.

Armen Wetten.

Bestand van het Armen wetten heeft in
1861 geen aanmerkelijke veranderingen onder-
gaan, hoewel men mocht erkennen, dat de
schakelen zich meer en meer uitbreiden.

De strenge winter, waarmede het jaar eenen
aanvang nam, maakte het noodzakelijk
dat men naar middelen omzag, om in het be-
hoefden van vele niet bezoldigde huisgezinnen te
voorzien. Tot dat einde werd een collectie
bijstands de huizen der gequode ingeketenen
gestouwen, welke aan de verwachting beant-
woordde, en waardoor men in staat was geteld
velen van het noodige te kunnen voorzien.

Het Schoone jaargetijde daarop volgende
Stelde den Arbeidsman in de gelegenheid om te
kunnen verdienen en zoo zich zelf te kunnen behouden.

Geslacht Armen besturen. Er bestaan in de gemeente twee Armenbesturen
in instellingen. Het Maria Theresia besturen te Starren,
2. " " " " " Noordlaren.

Geit

laren
meente
voor
lyke
pen.
scholen,
1 Januarij
orten.
den 2. rang.
ampenga
de den 2. rang.
sma
den 3. rang.
Kor
den 2. rang
Meisjes
den 2. rang.
sma di Pies.
den 3. rang.
op
Nuttoma
den 3. rang.
eiper
den 3. rang.
School
Jan-Meij
85 - 75
30 - 33
50 - 61
18 - 33
27 - 24
210 - 226.
School-
monden

Beide zijn Hertelijken, niet geautoriseerde Instellingen.
De beide van werkhuizen te Haren
te de Voorzitters gevestigd, voldoen wel aan het
doel.

Volgende opgave door de Commissie te sturen
gedaan waren huine Ontvangsten en
Uitgaven in 1861, als volgt:
te Haren.

Ontvangsten.

Inkomsten van allerlei aard. 712.37

Uitgaven 1569.10

te Voorzitters.

Ontvangsten 350.-

Uitgaven 495.-

te Haren werden betaald,
gedurende het gehele jaar 20

te Voorzitters 7

te Haren werden
tijdelijk betaald 15

te Voorzitters 2

Totaal der betaalden 52

Geent
veilig

instellingen.
aan
al aan het

besturen
en

gemiddeld kostte een arme jaars en tijds
lyk) bevelen door elkanter ander

Diaconie in Surinam 36.40

en te verdueren 55

Hoofdstuk 21.

Gemeente Politie.

Quarantaine
veiligheid.

712.37

1569.10

350.-

495.-

20

7

15

2

52

De gemeente politie bestond in de
gewone Surinamse wachters van den veldwachter
en voor de Wintermaanden in die van de
na. hewachters of nachtelijke wonden
door de Ingezetenen in die onderscheiden
wijken benevens in de dienst der
rijtes en wachters, gevestigd in
de Groeninge. Een ander was voldoende
om de rust en veiligheid van personen
en goederen te waarborgen. Ruwe mis
driven zijn in de gemeente niet gepleegd.
De veldwachter der gemeente gaat voort
sich loffelijk van zijn plicht te kwijten.
De rijtes veldwachter volken van den hunnen
druygen last met ijver, bezigt de Ingezetenen
nu en dan het nut der bestaande politie
klaarblykelyk mogen onderwinden.

De nachtwacht volbragt zijne taak met
trouw en welwillendheid.

De buitengewoon politie beambten, byzonder
belast met het toezicht op den verbruik en over
van lander uit de naburige provincie Drenthe
almede met het toezicht op den verkoop
van den wijn en de sterke dranken geven
lyken van ijver en nauwgezetheit
in het vervullen van hunne plichten.

Stad.

Hoofdstuk XII Landbouw.

Toestand van
den landbouw.

De landbouw was overit algemeen
over dit jaar niet ongunstig te noemen.
Het Schoone weder; gedurende het Sommer-
seizoen gaf den Landbouwer gelegen-
heid, de te veld staande vruchten
naar wensch in te oogsten. De rogge en
groot waren in kwaliteit en kwantiteit
aanmerkelijk beter dan het vorige jaar.
De aardappelen leunden weinig op,
en waren slecht van kwaliteit, tenge-
volge der jaarlykseten ziekte, welke
dit jaar zich vroeger openbaarde, dan
vorige jaren.

Invloed
nieuwe gewa-
ten, en we-
Mitsge

Garwe Rogge

De Knollen, als tenaede gewa, overtroffen
de verwachting van den Landman.
De hege- en lage grastanden leun-
den eenen goeden oogst.
Het hooi werd goed gewonnen en kwam
naar wensch in stuit.

507

koop- en huurwaarde
der landan-

De prijs der landan schijnt eer-
te stijgen, dan te dalen.

Het bouwland kostte gemiddeld 1500.-,
weide- en hooiland gemiddeld 1200.- per Bunder.
De huurwaarde van bouwland was 175.-
weideland 120.- en hooiland 120.- per Bunder.

Garwe Rogge

Maatschappij
Ginootschappen

De landhuishoudkundige School te Groningen
heeft de Buerderij Sijhier op gelijke
hoogte als voorafgane jaren, waarmede
geen bijzonderheden zijn te vermelden.

20

De afdeling Haren der Maatschappij
van Landbouw in de provincie Groningen,

in den jaer 1852 opgericht gaat voort nuttig
 werkzaam te zijn. Hoewel door bijeenkomsten
 en Samenkomsten als door ten toontellingen
 en besprekingen. Het aantal leden is inmiddels 80.

Over van
 nieuwe gewassen, ver-
 wijlen en werktuigen.
 Misgeweld.

hebben niet plaats gehad.

Stuurscheid der Provincie Bunder
 hoofdgewassen en tweede vruchten.

Tarwe	Rogge	Gerst	Haver	Boek- weit.	groene erwten.	groene erwten.	Parden- boonen.	Aard- appelen.	Kool- zaad.	cichorei	Knollen 2 ^e gewas
507	102	316	16	7	5	6	217	1	30	150.	

De volgende Staat toont aan de opbrengst
 per Bunder in Midden-Overijssel in Ned. L.

Tarwe	Rogge	Gerst	Haver	Boek- weit.	groene erwten.	groene erwten.	Parden- boonen.	Aard- appelen.	Kool- zaad.	cichorei	Knollen
20	20	30	15	20	16	20	60	15	20,000 N. L.	90.	

Juis

(12) Tuinbouw, Moer-
miskerf, Boomgaarden,
Boomscheut bij de
Staatsteelt.
Marktegronden.

In deze gemeente van geene betrekking
waaraan geene te speltaten zijn
op te geven.

Ruinen, Maarren

Verstapel. wat zeer voldoende?

De volgende Staat wijst het aantal toe aan.

f 100. f 200.

hengsten	Ruinen	Maarren	veulens	Stieren	slagt orfen	trek orfen	Koeijen	Kalveren	Schape.	varkens	Paard	Paarden en Geiten
2	80	360	50	18	"	"	1670	1012	850	521	4	20

SP
Luisver
Bijenteelt

Slechts het weinige landbouw is anders
dan voor eigen gebruik voor handten.
De volgende Staat toont aan den Middelprys
der veldvruchten per Mudder.

Verreken

Tarwe Rogge Gerst. Haver. Boek- graanne
weit. erwten. groene erwten
Paarden boonen. Aard- kool
appelen. Laan. Cichorei
wort. Knollen.

100	120	f 3.50	f 4.50	f 15.00	f 14.00	f 7.-	f 2.25	f 1.60	... 80
-----	-----	--------	--------	---------	---------	-------	--------	--------	--------

De Potter, 1. - per M. d.

(De volgende Staat wijst de ter markt gebragte
haarselheid Koren aan.)

Tarwe	Rogge	Gerst.	Haver.	Boek- weit.	graanne erwten.	groene erwten	Paarden boonen.	Aard- appelen.	Kool- Laan.	Cichorei.	Knollen.
200	350	1500	80	10	8	30	800	"	1000	600	

Jag

De middenprijs van het ter markt gebrachte
vee was als volgt.

Ruinen	Harren	veulens	Stagh. osjen.	trah. osjen.	roeijen	kalveren	schapen	varken	veels	Boeken en Geiten.
160.-	120.-	90.-	100.-	110.-	30.-	12.-	25.-	5.-		

et as kuns
zijn

tal de aan.

Geit
Proksen
en
Geiten

4 20

nder
denprijs

vollen

... do

es. H.

bragde

den

vo

Het spek, waarvan 5000 stuks ter
markt is gebragt kostte gemiddeld 50.-

Stapostum XIII.

Verweening - Jagt en Visserij.

Verweening Over 1861 zijn aan 104 personen ver-
gunning verleend tot verweening
mit lang gelegen bagelarijen.
- In Oudereloe zijn verweend 114146
- tonnen turf schied 1te Klasse.

Jagt. De Staat van het jagtveld
was in vergelijking met andere
jaren niet ongunstig te noemen.
De hand werd overvloedig ge-
vonden; de patrijs en het waterwilo
niet minder dan voorgaande jaren.

De enige in deze gemeente van weergevonden kivi heeft, voorsoveel bekend, Slechts weinig opgebracht. Van Schadeijk gediente is weinig nadeel onderwonden. In het jongst verloopenen Saisoen zijn gedood

en is daarvoor aan premie mandate w afgegeven / e. nihil. Het taeriel op de jagt wordt door de Ryks op- Ziekers, de vanden Veldwachter, en door twee onbetroldijde jagt optieners uitgeoeffend.

Buitenlands handel.

Vijfcherij

De vijfcherij in deze gemeente heeft weinig te betekenen en levert voor vijfcherij geen bestaan op. Dienten- Gevolge bepaald de vijfcherij alhier zich Slechts tot biltank en liepkeblen. De jagtoppieners houden tevens toezicht op de vijfcherij.

Hoofdstuk XIV.
Ambachts- en fabrieks-nijverheid.

- Er zijn in de gemeente:
- 2 Cichorei Fabrieken, werkende gedurende 3 maanden met 8 man. -
- 4 Cichorei Droogerijen, werkende gedurende 2 maanden, ieder met 2 man.
- 3 windkorenmolens, werkende met 7 man. -
- 2 oliemolens, werkende met 6 man. -
- 1 Tolmolen (Boekweitmalen) werkende met 2 man en
- 2 houtzaggmolens, werkende met 12 man. -

Binn
Schee

(7)

Boendies bestaat eene Loomwerk-
tuig voor olie slagerij, van 10 paardenkrachten
werkende met 4 man.

De toestand en blei der fabrieken
was voldoende.

De hierbij gevoegde Staten A en B
geven een overzicht der Ambacht-
en Patrieksingverheid.

Hoofdstuk XV.

Handel en Scheepvaart.

Buitenlandse
handel.

De kleinhandel bepaalt zich tot
landelijke producten en voortbrengelen
der Fabrieken.

De voor- en najaarsmarkt in het
doop Haren heeft goed voldaan,
het aldaar gebragte twee werd tot hooge
prijzen overkocht.

Buitenlandse handel werd door
de Ingeretenes der gemeente
niet gedreven.

Buitenlandse
Scheepvaart.

Opene buiten- of binnen-
landse Scheepvaart op- of uit
de gemeente werd gedaan.

Er bestaan echter binnen de gemeente
4 Scheepstimmerwerken.

Gp.

(19)

Middelen van
vervoer te water

Het doorp Noordlaren bezit een
vaart door het Zuidlaardermeer in
het schuiterdiep en een vrachtschip
tot af- en aanvoer van passagiers en goederen...

Middelen van
vervoer te lande.

De fabriekanten en handeldrijvers
den hebben over het algemeen
hunne eigene middelen in den af- en
aanvoer van hunne producten, terwijl
de markt daags gelegenheid bestaat
om met de zogenoemde wagenars het
ten en ander naar- en uit de Stad
Groningen af- en aan te voeren. -

Broodketting

De prijs van het grof roggenbrood
werd geregeld. De maandag van
ieder week werd bepaald.

De Ketting regelde niet naar vaste
grondslagen en den prijs der rogge op
de markt te Groningen, ontrent
welken prijs, van wege het Provinciaal
Gouvernement op het einde der week
aan het gemeentebestuur opgave wordt
doorgezonden. De vaste grondslagen
voor de Ketting zijn per muidde:

- a. maalloon
- b. brandstoffen
- c. bakloon
- d. winst voor den bakker
- e. lijf

an
Shant
a tonne
van doot

stribuieren
me de
i te Groningen
atone Ma

te, groot
rijp
toetonnen
dam

de met
bedrijven

aten en
edel-en
ket
boden.
ield

niet
werde
een
aan

Handwritten signature or initials at the bottom right of the page.

De veranderinge in de grondslag is
de markt prijs der Rogge van 10 1/2
het maas, uit hetwelk voort gerekend
te worden gebakken 89 3/4 cts. De brood.

De laagste Kettingen prijs van het
brood was 8 Cent in de hoogste
Kettingen prijs 10 3/4 Cent in 1840.

Alomtegenwoordig
Raadsvergadering van den 4^{en} April 1842.
Burgemeester en Wethouders
L. J. J. J. J.

ter ordonnantie.

G. B. Bolhuis.
(Wethouder.)